

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

13/165

13/00336-2/KEK

15. mai 2013

Høring - Utkast til forskrift om behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen - Justis- og beredskapsdepartementet

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 18. mars 2013 med utkast til forskrift om behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen. Forskriften skal utfylle bestemmelsene i straffegjennomføringsloven kapittel 1 a om behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen som trer i kraft når forskriften blir vedtatt.

Datatilsynet ønsker velkommen en nærmere rettslig regulering av behandlingen av personopplysninger i kriminalomsorgen som forespeilet i lov om endringer i straffegjennomføringsloven vedtatt 17. desember 2010.

Datatilsynet har merknader knyttet til enkelte av bestemmelsene, herunder bestemmelsene om behandlingsansvar, utlevering av taushetsbelagte opplysninger, samt bestemmelsen om sletting.

§ 2 Behandlingsansvar

Den foreslåtte forskriftsbestemmelsen gir anvisning på at Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF) er behandlingsansvarlig og at det daglige behandlingsansvaret kan delegeres til lokalt og regionalt nivå i kriminalomsorgen.

Datatilsynet ønsker å understreke at behandlingsansvaret best kan ivaretas når ansvaret plasseres i relativt nær tilknytning til selve behandlingen av personopplysningene. Når behandlingsansvaret plasseres fjernt fra selve behandlingen vil det måtte gjøres omfattende delegeringer, og det vil kunne oppstå uklare ansvars- og myndighetsforhold. I tillegg vanskeliggjøres den behandlingsansvarliges løpende kontroll med at behandlingen skjer i henhold til lovens bestemmelser. Dette ble for øvrig også påpekt både i kontrollrapporten etter tilsynet ved Ila fengsel i 2008 og under høringsrunden til lov om endringer i straffegjennomføringsloven mv. i 2009.

Datatilsynet vil også peke på at ansvaret utad uansett ikke kan delegeres, men oppgavene for å ivareta ansvaret kan imidlertid delegeres. Loven kan virke misvisende og skape uklare ansvarsforhold.

Datatilsynet vil uansett forholde seg til KSF som behandlingsansvarlig.

Datatilsynet viser ellers til departementets vurdering i prop. 151 L 2009-2010 *Endringer i forvaltningslov og straffegjennomføringslova* pkt 4.5 (side 21 høyre spalte):

Departementet er langt på veg samd i synspunkta frå Datatilsynet og meiner at fengselsleiar og friomsorgsleiar bør vere behandlingsansvarlege på lokalt nivå. Men kriminalomsorga behandlar personopplysningar på fleire nivå – både sentralt, regionalt og lokalt. Slik departementet ser det, bør den konkrete plasseringa av behandlingsansvaret regulerast i forskrift på same måten som for politiet,(...). Spørsmålet om kven som skal vere behandlingsansvarleg i kriminalomsorga, kjem til å bli vurdert nærmare når forskrifta skal utarbeidast.

For øvrig kan det nevnes at det til ny politiregisterforskrift (pr i dag ikke vedtatt) § 2-1 er foreslått følgende om behandlingsansvaret, jf høringsnotat av 15. juni 2011:

§2-1 Hvem som har behandlingsansvaret

Med mindre noe annet er særskilt bestemt ligger behandlingsansvaret for behandling av opplysninger hos

- a) Riksadvokaten for behandling ved Riksadvokatembetet,
- b) Embetslederne for behandling ved statsadvokatembetene,
- c) Politimestrene for behandling i politidistriktene,
- d) Sysselmannen for behandling på Svalbard, og
- e) Sjefen for Politiets sikkerhetstjeneste og lederne for særorganene for behandling i disse organene.

Datatilsynet anbefaler at man også i kriminalomsorgen opererer med ulike behandlingsansvarlige for de ulike nivåene, og for de ulike institusjonene/ organene.

§ 8 Utlevering av taushetsbelagte opplysninger

Bestemmelsens første ledd gir anvisning på at utlevering kan skje når den registrerte samtykker. Etter personopplysningsloven § 2 nr. 7 er det krav om at et samtykke skal være *frivillig, uttrykkelig og informert*. I spesialmerknaden til bestemmelsen i Ot.prp. nr 92 [1998-1999] Behandling av personopplysninger står det følgende: «I kravet til at samtykke skal være frivillig ligger at det ikke må være avgitt under noen form for tvang fra den behandlingsansvarlige eller andre». I personvernemndas vedtak i klagesak 2005-06 som bl.a. omhandler samtykke til rustesting på arbeidsplassen uttalte nemnda følgende: «Arbeidsgiver har alltid en viss makt over de ansatte gjennom sin styringsrett. Det vil i skyggen av denne være vanskelig å anse et samtykke fra en ansatt avgitt uten tanke på at nektelse vil kunne ha betydning for fremtiden – selv om arbeidsgiver ikke har til hensikt å utnytte opplysningene til skade for arbeidstaker».

Det vil alltid være en ubalanse i maktforholdet mellom innsatt og for eksempel fengselsleder. Det kan derfor herske tvil om at samtykke vil kunne oppfylle lovens krav til frivillighet.

§ 9 Retting, sletting og sperring av opplysninger

I bestemmelsens første ledd heter det at opplysninger ikke skal lagres lenger enn nødvendig for å ivareta formålet med behandlingen. Bestemmelsens tredje ledd gir anvisning på at

opplysningene skal slettes *senest ti år etter at straffegjennomføringen er avsluttet, med mindre de skal arkiveres etter arkivloven.*

Datatilsynet mener det bør komme klart frem hva slags dokumenter / hvilke type opplysninger det er nødvendig å lagre i så lang tid og som ikke omfattes av arkivloven. Arkivplikt etter arkivloven ivaretar, etter Datatilsynets oppfatning, det meste av dokumentasjonshensynet.

For det andre bør det redegjøres nærmere for begrunnelsen, herunder formålet for lagringen. Hvilke typer opplysninger kan lagres så lenge? Skal bestemmelsen gjelde kun opplysninger om den innsatte, eller omfatter den også opplysninger om den innsattes pårørende?

Datatilsynet gjør avslutningsvis oppmerksom på at når man angir en maksimumsfrist for lagring vil denne ofte i praksis bli hovedregelen. Derfor bør man være forsiktig med å angi en såpass vid frist.

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
direktør

Kathrine Ekeberg
rådgiver

Kopi: Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet,
v/Statsforvaltningsavdelingen,
Pb 8004 Dep, 0030 Oslo